

ЕКОНОМІКА

УДК 985.39

Наталія Грушинська *

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В статті розкриваються особливості міжнародного досвіду формування структури спеціалізації національних економік в умовах глобальних технологічних трансформацій.

Ключові слова: технологічні трансформації, глобалізаційні процеси, інновації, технологічні уклади, інтеграційні процеси.

Грушинская Н. Н. Международный опыт формирования структуры специализации национальных экономик в условиях глобальных технологических трансформаций.

В статье раскрываются особенности международного опыта формирования структуры специализации национальных экономик в условиях глобальных технологических трансформаций.

Ключевые слова: технологические трансформации, глобализационные процессы, инновации, технологические уклады, интеграционные процессы.

Grushchinska N. M. International Experiences Structure Formation Specialization National Economy as a Global Technological Transformations.

In this article features international experiences structure formation specialization national economy as a global technological transformations.

Keywords: technological transformation, globalization, innovation, technological modes, integration processes.

Постановка проблеми. Технологічні трансформації сучасних глобальних процесів зумовлюють значні зміни в структурах міжнародної спеціалізації кожної національної економіки. Особливого значення, в аспекті визначення місця національної економіки в сучасних світогосподарських процесах набувають інноваційні, інформаційні, зумовлені технологічними трансформаціями глобальні процеси та їх вплив на національні економіки. Міжнародна спеціалізація національної економіки є провідним фактором, що сприяє отриманню країною конкурентоспроможного місця на світовому ринку. Аналіз еволюції процесів спеціалізації, доводить, що саме спеціалізація спонукала до створення інтеграційних утворень, розвитку не лише регіоналізації, а й глобалізації. Міжнародна спеціалізація країн прямо пропорційно залежить від загальних процесів глобалізації, інтернаціоналізації, інтеграції, інформаційно-технічного розвитку економіки. Технологічний розвиток економіки передбачає розвиток шляхом прогресивних зрушень, залучення інвестицій, послідовного зростання науково-технологічного сектору та економіки знань [1]. Політика технологічних укладів є провідником сучасних процесів постіндустріального суспільства. Тенденції сучасного інноваційного розвитку свідчать про прискорення змін у промисловості-технології, структурі, масштабах, територіальному розміщенні й організації виробництва, а також у співробітництві країн світу, загальною формою якого стає міжнародний трансфер технологій, що змінює місце та роль в даних «людського чинника». Сучасні інноваційні зміни пов'язані з творчістю, інтелектом, знаннями, новаторством людини як основного носія інноваційних ідей [2]. Домінування кожного з технологічних укладів та інноваційні процеси сприяють зміні у структурі міжнародної спеціалізації кожної країни, особливості спеціалізації країни стають пов'язаними з її технологічним розвитком.

З розвитком глобалізаційних процесів, відбуваються зміни у взаємозв'язку міжнародної спеціалізації та кооперування виробництва. Якщо на початку ХХ століття міжнародна спеціалізація мала міжгалузевий характер, то з початку 50-60 років, а в той же час разом з активізацією науково-технічних процесів, спеціалізація набуває внутрішньогалузевого характеру, який залишається і закріплюється станом на перше десятиріччя ХХІ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу статті склали роботи провідних вітчизняних і закордонних вчених та фахівців у сфері процесів глобалізації, постіндустріального розвитку, конкурентоспроможності національної економіки, міжнародних інноваційних процесів, аналізу технологічних укладів, що здійснено в наукових працях українських та російських учених, таких як А. Філіпенко, П. Юхименко, П. Леоненко, Д. Лук'яненко, С. Єрохіна, Т. Бревдо, Л. Антонюк, О. Білорус, Б. Губський, О. Канищенко, В. Новицький, Ю. Пахомов, А. Поручник.

Технологічні трансформації та глобалізаційні процеси досліджуються і в роботах російських учених: Г. Азоева, Е. Кочетова, В. Петрова, Р. Фатхутдінова, І. Спиридонова та ін. Серед зарубіжних праць варто відзначити роботи А. Бранденбургера, Р. Вернона, Г. Грубера, І. Кірцнера, П. Кругмана, В. Леонт'єва, Ф. Ліста, А. Маршалла, Дж. Сакса, Н. Самуельсона, А. Сміта, Р. Солоу, С. Уінтера, Ф. Хайска, Дж. Харта, Е. Хекшера, Дж. Хікса та ін.

Тематиці циклічності розвитку економіки, економічного зростання та інновацій як локомотива останнього, а в контексті їх – і темі технологічних укладів, особлива увага приділена в роботах Й. Шумпетера, М. Кондратьєва, С. Кузнеця, С. Глазьева, В. Геєця, А. Гальчинського, Л. Федулової та ін. Серед сучасних вчених, які займаються подальшим дослідженням впливу інноваційної діяльності на економічний розвиток, варто виділити В. Білоусова, М. Віткова, О. Дація, О. Лапко, А. Чухно.

Конкурентоспроможність національних економік також розглядається в роботах західних вчених, таких як П. Кругман, С. Ліндер, Б. Олін, М. Портер, Д. Сакс, Л. Саммерс, Дж. Харт, Е. Хекшер. Серед вітчизняних праць

можна зазначити Я. Базилюка, О. Білоруса, Б. Буркинського, М. Делягіна, Д. Лук'яненко, І. Спиридонов, С. Соколенко, Р. Фатхутдінов, Т. Циганкова, Ю. Яковець та ін.

У працях вітчизняних науковців О. Амоші, В. Александрової, Ю. Бажала, О. Болховітінової, З. Борисенко, А. Даниленка, Б. Кваснюка, С. Кіресєва, І. Крючкової, М. Меламеда, В. Мунтіяна, Л. Мусіної та ін. обґрунтовано, що національна конкурентоспроможність є основою активного розвитку національної економіки України, тим самим визначаючи формування її міжнародної позиції в умовах сучасних глобальних трансформацій.

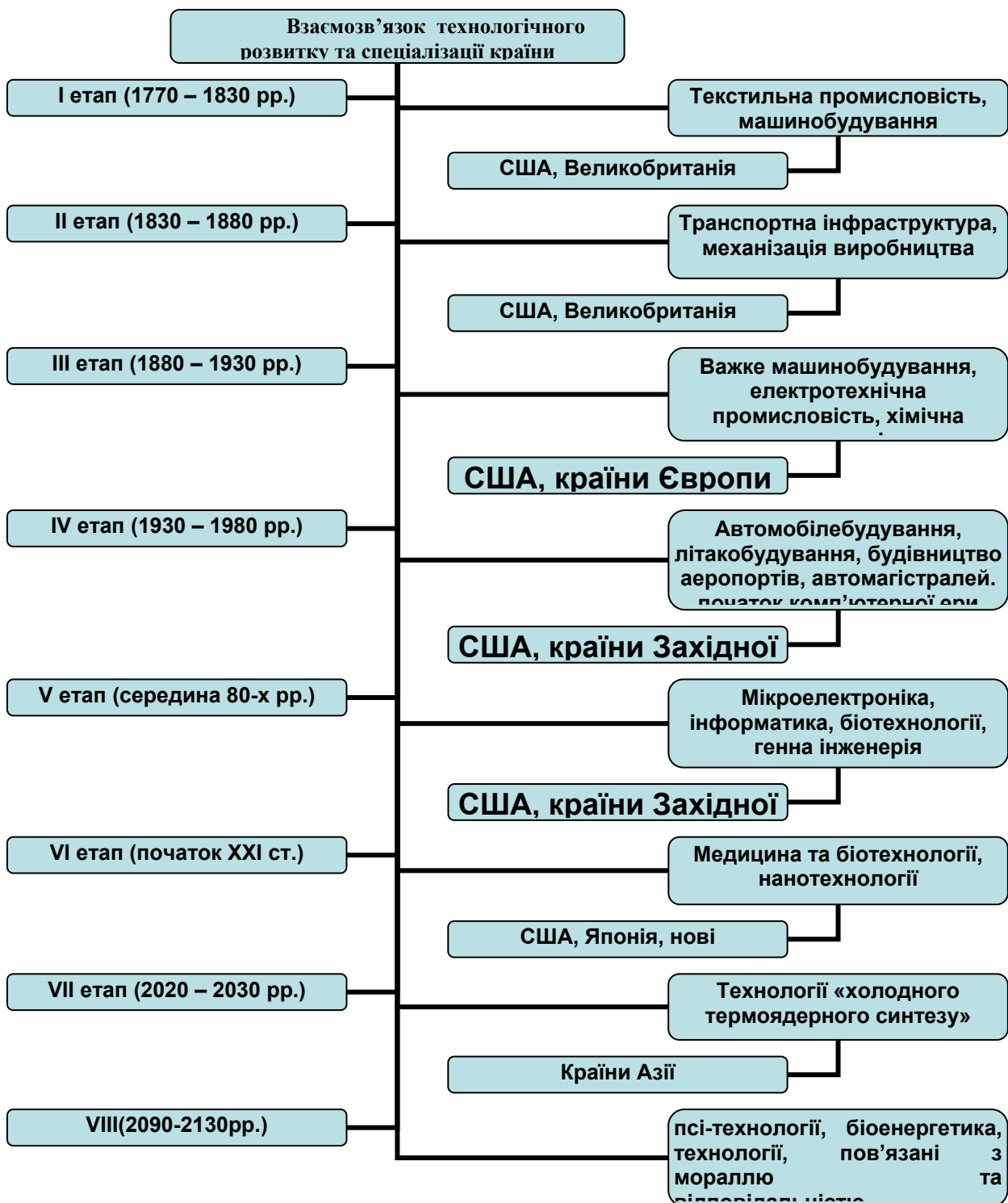
Критичний аналіз наукових праць дозволяє зробити висновок про відсутність досліджень, в яких детально розглядається міжнародна спеціалізація не лише як частина міжнародного поділу праці, а основа конкурентоспроможності країни. Зовсім відсутні дослідження, в яких би наводились методики розрахунку рівня міжнародної спеціалізації не на регіональному рівні, а на міжнародному.

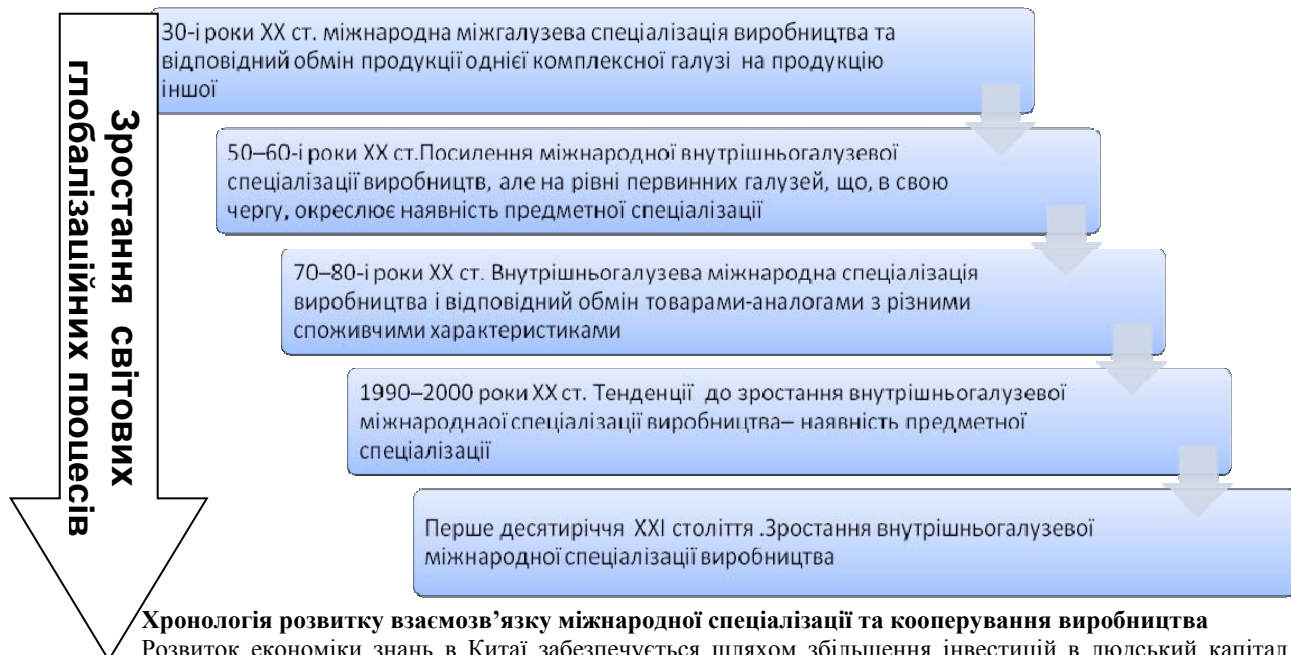
Важливим і мало дослідженим залишається питання міжнародної стратегії розвитку національної економіки України. Інноваційні моделі передбачають своє впровадження в умовах стабільного розвитку країни, що на сьогодні майже відсутнє. У зв'язку з внутрішніми негативними факторами та зовнішніми технологічними трансформаціями постає питання визначення оптимальної моделі розвитку економіки України, на основі встановлення провідних напрямів її спеціалізації, через відносне визначення наявного економічного потенціалу та в результаті створення умов для виробництва міжнародноспеціалізованої продукції, конкурентоспроможної на міжнародній арені.

Мета статті. розкрити особливості міжнародного досвіду формування структури спеціалізації національних економік в умовах глобальних технологічних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження питань міжнародної спеціалізації вимагає аналізу зарубіжного досвіду стратегічних реформ міжнародної спеціалізації національних економік. Яскравим прикладом можуть бути позитивні тенденції, що відбуваються в країнах Південно-Східної Азії. Провідна роль в експорті азіатських держав належить невеликій групі нових індустріальних країн, які за останні 30 років перетворилися на великих експортерів промислових товарів. Група нових індустріальних країн Азії неоднорідна за своїм складом. Її ядро складають так звані нові індустріальні країни першого покоління – Південна Корея, Тайвань і Сінгапур, які стали на шлях експортно-орієнтованого зростання в 60-х роках. Бурхливий розвиток експорту цієї групи держав спирався на стійкі та високі темпи внутрішнього економічного зростання (7% на рік у середньому за останнє десятиріччя). Структурні зрушення у внутрішній економіці в процесі індустріалізації обумовлювали прогресивні зміни в товарній структурі експорту. Так, якщо в 1955 р. 80% експорту Південної Кореї становили сировинні товари, то в 1994 р. основними статтями її експорту були: продукція електромашинобудування (20,8%), текстиль, одяг та взуття (22,7%), автомобілі (6,6), продукція хімічної та фармацевтичної промисловості (7,1%), комп'ютери та оргтехніка (4%), засоби зв'язку (6,7%), судна (5%). У цілому до початку 90-х років у структурі доходів від експорту НІС Азії першого покоління більше половини припадало на високотехнологічну продукцію, вироблену з використанням кваліфікованої робочої сили.

На початковому етапі індустріалізації в азіатських країнах зовнішньоекономічна співпраця мала велике значення, адже слугувала своєрідним каналом для отримання необхідних технологій. Тому, починаючи з 50-х рр., в країнах регіону проводили заміщення імпорту, що змінювало його структуру: замість споживчих товарів, вже до кінця 50-х рр. країни, імпортували виробниче обладнання, сировину та напівфабрикати. Експорт переважної більшості азіатських країн до 70-х рр. був сировинним зі зростаючою часткою трудомісткої промислової продукції. У 1960-1990 роках ВВП зростав на рік менше ніж на 4% порівняно з 5% в Пакистані, 6% в Індонезії, 7% в Таїланді, 6% на Тайвані і 9% в Республіці Кореї. Лідери початкового періоду незалежності країни орієнтувалися на «м'яку» соціалістичну модель розвитку, яка ними пов'язувалася з соціальною справедливістю, пропорційним розвитком різних галузей і плануванням. Розглянемо особливості та наслідки процесів модернізації та інформатизації в провідних країнах Південно-Східної Азії.

Розвиток економіки знань в Китаї забезпечується шляхом збільшення інвестицій в людський капітал та підвищення вкладу в розвиток головної порівняльної переваги КНР – практично необмежених ресурсів робочої сили [3]. Економіка КНР в останні 30 років постійно зростає, в 2009 році вона займала 3 місце в світі за величиною номінального ВВП (після США і Японії), дорівнюючи 5020 млрд.дол.США. За даними 2010 року, Китай обігнав Японію за цим показником, а в 2011 році зайняв 2-ге місце в світі, поступаючись тільки США.

Політика реформ та відкритості, що почала проводитись із 70-х рр. XX ст., дала неочікуваний результат. Поступове і послідовне відкриття економіки, державне регулювання макроекономічних процесів, поступове введення ринкових елементів в систему за загального збереження соціалістичного ладу перетворило Китай з відсталої аграрної країни на розвинуту державу та потенційного світового лідера. Поступово з'являлись та швидко прогресували нові форми зовнішньоекономічних зв'язків: імпорт (експорт) капіталу та послуг, торгівля технологіями, промислова кооперація, науково-технічне співробітництво, електронна торгівля та ін.

Дослідники виділяють чотири етапи у китайських економічних реформах, що розпочалися наприкінці 70-х років.

Протягом першого етапу (1978–1983 рр.), було проведено сільськогосподарську реформу, підвищено закупівельні ціни, розпочато створення вільних економічних зон, лібералізовано систему матеріального постачання та дозволено операції держпідприємств на вільному ринку. Другий етап (1984–1988 рр.) характеризувався посиленою лібералізацією цін, запровадженням подвійних цін, поширенням приватизації управління (оренди). Відкритість економіки була обмежена з метою захисту національних підприємств. Цей етап завершився збільшенням інфляційних чинників, через що було вжито заходи монетарної стабілізації. Тому на третьому етапі (1989–1990 рр.) було здійснено тимчасове повернення до прямих засобів економічного регулювання. Вжито активних заходів щодо стимулювання експорту та обмеження внутрішнього попиту. Розпочалося зближення регульованих та ринкових цін. З 1991 р. розпочався наступний етап – посилення ринкової спрямованості економіки та послідовної економічної лібералізації. Головна річ, що характеризувала цей етап, – це зближення китайського та міжнародного законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності. В результаті китайські підприємства стали головними суб'єктами в системі управління зовнішньоекономічними зв'язками та ринкової конкуренції. Економічні показники за цей період значно вирости. Так, порівняно з 1978 р., станом на 2001 р., обсяг зовнішньої торгівлі зріс більш ніж у 25 разів (таблиця 1).

Таблиця 1

Динаміка зовнішньоторговельного обороту КНР станом на кінець третього періоду (2001 р.), млрд. дол. США [6]

Рік	Об'єм	Експорт	Імпорт
1978	20,64	9,75	10,89
1987	82,65	39,44	43,21
1994	236,62	121,01	115,61
2001	509,77	266,10	243,55

Останній етап реформування зовнішньоекономічного співробітництва можна охарактеризувати через призму вступу Китаю до СОТ. Адже в таких умовах відбувалася перебудова діяльності суб'єктів ЗЕД відповідно до вимог СОТ. Варто зазначити, що саме в цей період Китай отримав значні поступки від організації з огляду на статус країни, що розвивається, та складності, пов'язані з переходом від командно-планової до ринкової економіки, і в листопаді 2001 р. Китай став членом СОТ. (табл. 2).

Таблиця 2

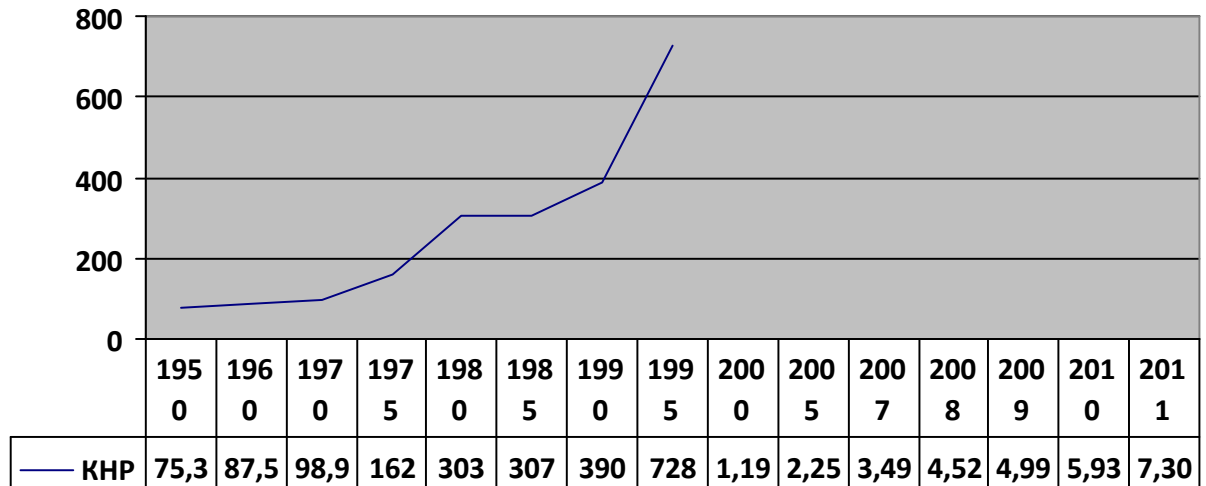
Динаміка зовнішньоторговельного обороту КНР в 2001–2011 рр., млрд. дол. США [6]

Роки	Експорт	Імпорт
------	---------	--------

2001	266,1	243,5
2003	438,2	412,8
2006	969,1	791,6
2008	1429	1,131
2009	1194	921,5
2010	1285	1,006
2011	1298	1,098

Таким чином, практично відбулось стрімке нарощування виробництва всередині країни, що призвело до нарощування експорту китайських товарів та вивело країну на передові позиції в світі за цим показником (діаграма 1). КНР через низьку собівартість товарів, кліматичні фактори та нижчу вартість робочої сили поступово перетворювався на «світовий виробничий цех».

Діаграма 1 [6]
Еволюція ВВП Китаю

На початку XXI століття Китай є космічною і ядерною державою. Економіка країни зберігає свою багатокладність. У 2020 р. Китай повинен за планами КПК наздогнати США за сукупним доходом ВВП.

Досвід китайських економічних реформ становить особливий інтерес з точки зору дослідження економічної стратегії держави щодо стабілізації економічної системи. За підрахунками МБРР, у 1980–1992 рр. економіка Китаю зростала середніми темпами (9,1% на рік), що втричі вище за середньосвітовий показник [4]. Цей процес мав під собою реальне підґрунтя, оскільки у країні норма нагромадження у цей період становила близько 40%. Сьогодні Китай розглядають як нову індустріальну країну четвертої «хвилі». При цьому керівництво країни проголошує вірність принципам соціалізму, зберігаючи соціальну орієнтацію економіки, що значною мірою сприяє підтримці національної злагоди та легітимності державної політики на тлі напівтоталітарного політичного режиму.

Економіка Сінгапуру залишається однією з найбільш відкритих і залежних від іноземних інвестицій та світової торгівлі. Як і інші країни Південно-Східної Азії після здобуття ними незалежності, Сінгапур зосередив увагу на постколоніальній трансформації соціально-економічної системи, створивши базові економічні інститути, країна відносно недовго проводила політику імпортозаміщення, потім перейшла до практики «наздоганяючого розвитку» на основі широкого залучення іноземного капіталу та орієнтації на зовнішні ринки.

Значні вклади в НДДКР становили віддачу економіці близько 20%. Найбільш висока окупність витрат простежувалася у сфері інформаційно-комунікаційної технології і «науці про життя». Прогресивний розвиток Сінгапуру визначається взаємодією чотирьох факторів: формування нового знання (у Сінгапурі частка витрат на НДДКР зросла з 0,86% ВВП у 1990 до 0,88% в 2010 р.), його доступність (кількість науковців, що припадають на тисячу чоловік населення становила 4,82 і була набагато вища, ніж у Південній Кореї, Канаді і на Тайвані), його поширення (кількість патентів, зареєстрованих у США на душу населення, відображає якість національної інноваційної системи та окупність науки) та його застосування. Таким чином, на початку XXI століття Сінгапур був активно залучений у глобальний процес інтернаціоналізації НДДКР. При цьому в найбільшому вигравші були кілька галузей: електронна, електротехнічна, фармацевтична промисловість і виробництво засобів інформатики. Успішно створюється тут інфраструктура інформаційної та комунікаційної технології – ІКТ.

Як результат, станом на 2012 рік валовий національний продукт на душу населення Сінгапуру – один з найвищих в світі (38972,1 дол. США). У рейтингу конкурентоспроможності економіка Сінгапуру зайняла в 2011 році 3-є місце (у 2008 році 5-є місце з 134 країн, в 2007 році 7-є місце з 131 країни, в 2006 році – 5-є місце). У країні розвинені виробництва електроніки (як багатьох відомих європейських, американських, японських компаній, так і сінгапурських, наприклад Flextronics), суднобудування, сектор фінансових послуг. Сінгапур – один з найбільших виробників CD-приводів та біотехнологій.

З 1960-х років Південна Корея стала також азійським лідером економічного зростання, досягнувши значних темпів зростання і глобальної інтеграції. За десятиліття між економічними кризами 1997-1998 рр. і 2008-2009 рр..

економіка Південної Кореї показала високі темпи зростання (в середньому близько 4,5%). За абсолютним розміром ВВП Південна Корея зайняла тринадцяте місце в світі, залишаючись четвертою економікою Азії (після Китаю, Японії й Індії). Економічна динаміка Південної Кореї в ХХ столітті як і для інших країн Південно-східної Азії визначалася за рахунок розширення зовнішньоекономічних зв'язків. Зокрема, середньорічні темпи приросту експорту в цей період становили близько 14%, провідними статтями якого була продукція машинобудування, хімічної промисловості. У 2010 р. приріст ВВП, склав 6%, при цьому експорт збільшився на 17% при збільшенні імпорту на 18%, позитивний торговельний баланс склав 30 млрд. дол. Збереження сприятливих тенденцій в економіці Південної Кореї дозволило забезпечити приріст ВВП у 2011 р. на 5%. Динамічний економічний розвиток Південної Кореї пояснюється тісним взаємозв'язком провідних галузей економіки (в першу чергу, автомобілебудування) та активною діяльністю групи інноваційних галузей (електроніка, індустрія ІТ, біотехнологія і т.д.). Причому автомобілебудування також розглядається як галузь, що стоїть на порозі кардинальних технологічних змін. Основними ознаками стратегії Південної Кореї є використання оновленого інноваційного потенціалу країни, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності економіки. У зв'язку з цим, одним з пріоритетних напрямів розвитку стає підтримка освіти та інноваційної системи.

Індія пройшла декілька етапів розвитку. Починаючи з 1947 року, стратегія економічного розвитку визначалася курсом «змішаної» економіки з переважним розвитком державного сектора. У господарському відношенні це означало перехід в державне ведення промисловості, що виробляє озброєння та військову амуніцію, залізничного транспорту, телеграфного і телефонного зв'язку, атомної енергетики, вугільних шахт, підприємств чорної металургії, літакобудування та суднобудування. В середині 1950-х років держава взяла під свій контроль розвиток нафтохімічної, фармацевтичної галузей, важкого машинобудування, а також автодорожньої мережі, виплавку міді, свинцю, цинку та інших кольорових металів, спорудження всіх гірничодобувних об'єктів і виробництво пластмас і синтетичного каучуку. Економічна лібералізація кінця 1980 – початку 1990-х років була викликана стійко низькими темпами зростання «соціалістичної економіки», що складала 3-4% на рік, безробіттям і бідністю населення. Крім спрямованості на якнайшвидшу макроекономічну стабілізацію (за рахунок зниження зовнішньої заборгованості і урізання бюджетного дефіциту) нова державна політика Індії була націлена на залучення країни у світову торгівлю, залучення іноземних капіталовкладень і зняття обмежень на приватну підприємницьку діяльність. В ході економічної лібералізації приватний капітал істотно розширив свої позиції: вже в 1996 році частка приватного сектора у ВВП піднялася до 75% (з 41% в 1981 році). Відбулася поступова відмова від ліцензування, були зроблені різні поступки приватному національному та іноземному капіталу. Були створені більш тонкі механізми регулювання, що дозволили зберігати контроль держави над національними макропроцесами. Реформи проводилися поступово та еволюційно, протягом двадцяти років. Економічна реформа привела до істотного зростання економіки. Середній щорічний ріст ВВП в Індії склав в 1990-х роках понад 5%. У 2009 році ВВП Індії, обчислений за паритетом купівельної спроможності, дорівнював 1,24 трлн. дол. США. Протягом чотирьох – п'яти років Індія за цим показником вийшла на третє місце в світі. У 1980-1990 роках спостерігалася парадоксальна ситуація: частка Індії в світовому ВВП стала збільшуватися, а в світовій торгівлі та русі капіталу – скорочувалась (в 1950 році на країну доводилося 2% світового експорту, в 1960 році – 1%, а в 1990 році – лише 0,5%). У ХХІ столітті обсяг зовнішньої торгівлі зріс – до 388 млрд. дол. США в 2009 році, частка Індії в світовому експорті та імпорті у 2009 році склала 1,4% (а частка у світовій економіці – 5%) [8].

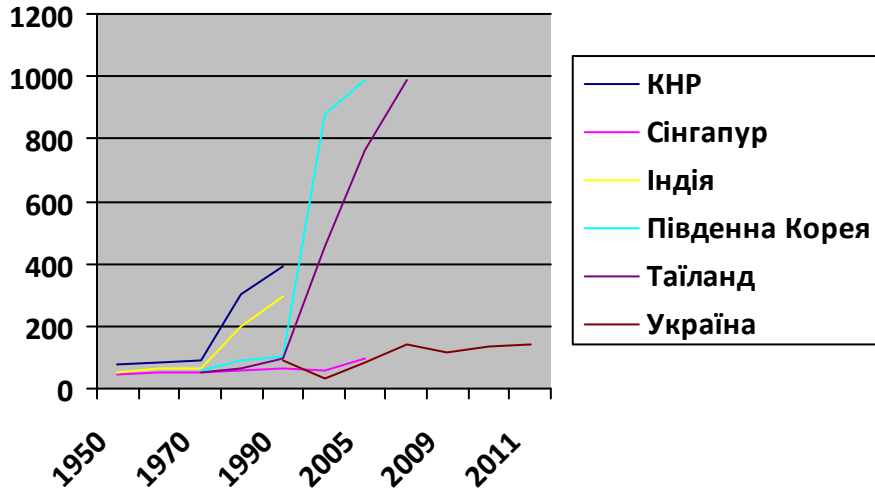
З 2000 року в Індії проводились активні заходи з інформатизації країни, приділялась особлива увага створенню економічних зон. Незважаючи на помітний економічний прогрес, чверть населення країни живе нижче встановленого державою прожиткового мінімуму, що дорівнює 0,40 долларам США в день. Згідно зі статистичними даними, в 2010-2011 роках, 27,5% населення знаходилося нижче рівня бідності (таблиця 3). Індія також перетворилася на значного експортера програмного забезпечення, а також фінансових і технологічних послуг.

Таблиця 3. Середньорічні темпи економічного зростання Індії, % [5, 6, 7]

	1970–1980	1981–1990	1991–1999
ВВП	3,1	5,1	5,0
ВВП на душу населення	1,0	3,3	3,2
ВВП країн що розвиваються	5,6	2,3	4,4

Аналізуючи стратегії економічного зростання провідних країн Південно-Східної Азії, слід відзначити, що період 1990 – 2000 років є найбільш прогресивним і характеризується позитивними економічними показниками, що, в свою чергу, пояснюється інноваційними процесами, інформатизацією, активізацією залучення інвестицій в даний період в зазначених країнах (діаграма 3).

Діаграма 3. Динаміка ВВП країн Південно-Східної Азії та України в період 1950 – 2012 років.

Економічна модернізація в країнах Південно-Східної Азії мала свої передумови, аналіз яких визначає їх схожість із сучасною ситуацією в економіці України з розривом у двадцять років (таблиця 3). Позитивний досвід та загальні глобалізаційні технологічні світові процеси вимагають активізації національної економіки.

Таблиця 3. Національні експортні стратегії розвитку

Роки (початок)	80-ті роки XX століття	70-ті роки XX століття	50-60 роки XX століття	90-ті роки XX століття
Стратегії розвитку	Країни Азії	США	Країни Європейського Союзу	Країни пострадянського простору
1	2	3	4	5
Цілі експортної стратегії	Захист національного суверенітету і територіальної цілісності від перманентної зовнішньої загрози.	Створення ефективно діючого механізму підтримки та захисту зарубіжних інтересів американських компаній і банків; введення протекціоністських бар'єрів для обмеження внутрішнього ринку.	Покращення доступу виробників країн ЄС до ринків третього світу, захист від несумлінної конкуренції і дій, що не узгоджуються з принципами вільної торгівлі; переоснащення промисловості новою технікою, збільшення капіталовкладень у промисловість і торгівлю; стрімкі інтеграційні процеси об'єднання.	Створення сприятливих регуляторних умов для розвитку експорту; розвиток системи інформаційної підтримки експорту; створення умов для фінансового та ресурсного забезпечення розвитку експорту.

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5
Переду мови проведення стратегії	Стийкі і високі темпи внутрішнього економічного зростання; прогресивні зміни в товарній структурі експорту.	Криза 1973-1975 років, яка обумовила зниження позицій США у світовій економіці, частка яких у світовому виробництві знизилася і під	Криза 70-80-х років, яка найбільш відчутно вплинула на провідні галузі економіки; вузька спеціалізація кожної з країн;	Домінування сировинно-експортної орієнтації; низька конкурентоспроможність цієї продукції; падіння цін на основні товарні групи українського сировинного експорту; російська криза 1998 року, міжнародна

		тиском європейських країн та Японії.		фінансова криза 2008-2009 років та її наслідки; скорочення кількості населення та його старіння; швидка декваліфікація трудових ресурсів; нерозвиненість банківської системи і фінансової інфраструктури в цілому.
Головні і ознаки стратегії	Процеси модернізації, інтелектуалізації та інформатизації; перебудова структури зовнішньої торгівлі країн Азії, що розвиваються, на користь сучасної наукоємкої промислової продукції; розвиток власної системи освіти; розширене залучення інвестицій.	Зниження податків на корпорації і пропозиція відмовитися від прогресивного оподаткування; сприяння припливу інвестицій в економіку, а саме в новітні галузі виробництва, які визначають науково-технічний прогрес.	Стрімкі процеси об'єднання, які довели, що прискорена інтеграція двох протилежних економічних систем не може дати негайних позитивних результатів; швидкий розвиток НТП; пріоритетний розвиток галузей експортної орієнтації.	Поліпшення інвестиційного клімату; створення розгалуженої системи небанківських кредитних установ; впровадження у виробництво новітніх ресурсозберігаючих технологій; освоєння трансферу високих промислових технологій та ринку інтелектуальної власності; створення умов для збільшення обсягів експорту традиційних галузей (металургійна, хімічна, АПК); збереження позицій гірничо-металургійного комплексу на світовому ринку шляхом модернізації виробничого потенціалу із застосуванням енергозберігаючих та екологічно безпечних технологій; розвиток перспективних промислових наукомістких технологій на основі використання результатів фундаментальних

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5
				досліджень НАН та вищих навчальних закладів України.
Наслідки стратегії	Проведення агресивної зовнішньої політики (assertive), направленої на повернення старих територій для поповнення ресурсів.	Зростаюча в умовах взаємозалежності крихкість світової фінансової системи.	Пристосування національних економік країн Західної Європи до сучасних вимог НТР і координація зусиль з вдосконалення виробничих технологій.	Розширення та закріплення присутності вітчизняних експортерів на традиційних та нових зовнішніх ринках; поліпшення інвестиційного клімату і забезпечення значного росту інвестицій в основний капітал; вибір пріоритетних і перспективних напрямів диверсифікації експортної структури в галузевому і географічному розрізі.

Джерело: складено автором

Висновки. В умовах глобальної конкуренції економічний розвиток країни і стан її спеціалізації визначає інноваційний чинник. Стабільний економічний розвиток забезпечується лише інноваціями, тоді як економічне зростання може демонструвати навіть пасивна до інновацій корумпована економіка. Розвинуті країни усвідомили

це першими і через інтенсивне використання інтелектуальних ресурсів створюють для інших країн загрозу технологічного розриву. Отже, останнім часом на макrorівні досягнуто певних зрушень у розумінні виняткової ролі науки та інновацій у розвитку національної економіки. Пріоритетним напрямом інноваційної діяльності українських підприємств є запровадження окремих технічних засобів, а перспективні розробки у напрямі створення високих технологій згортаються. Така розстановка пріоритетів призводить до скорочення перспективних інноваційних напрацювань, падіння їх якості та рівня новизни, деградації науково-технічного потенціалу.

У зв'язку з цим, головним державним пріоритетом має бути підтримка галузей, що застосовують високі конкурентоспроможні технології і мають високу додану вартість. Це насамперед літакобудування, автомобілебудування, суднобудування, космічна та бронетанкова галузі, машинобудування для будівельного та агропромислового комплексу, електронна промисловість. Розглянуті тенденції науково-технічного розвитку національної економіки України дають можливість підтвердити низький рівень технологічного розвитку, відповідно – формування спеціалізації економіки без активного впливу технологій, які на сьогодні домінують в економіках провідних країн світу. Фундаментальним питанням для України є зменшення індустріального навантаження на природу, прискорене впровадження ресурсів, в особливості енергозберігаючих технологій.

Список використаних джерел:

1. Глазьев С. Ю. Теория долгосрочного технико-экономического развития / С. Ю. Глазьев. – М.: ВладДар, 1993. – 310 с.
2. Єрохін С. А. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічна перспектива України // Економічний часопис-XXI. – 2006. – №1-2. – С.37 – 43.
3. Бергер Я. Большая стратегия Китая в оценках американских и китайских исследователей / Я. Бергер // Проблемы Дальнего Востока. – 2006. – № 1. – С. 185 – 190.
4. Островський А. В. Китайская модель перехода к рыночной экономике / РАН. Институт Дальнего Востока. – М.: Институт Дальнего Востока, 2007. – С. 126.
5. Economic Survey 1995–96. Government of India. S. 1–5.
6. Мировая экономика. – М., 1995. – С. 113.
7. World Economic and Social Survey. – UN., 2000, – P. 248.
8. Офіційний сайт СІА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nationmaster.com/index.php>
9. Офіційний сайт КНР в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.chineseembassy.org/rus>
10. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Hausmann R. Structural Transformation and Patterns of Comparative Advantage in the Product Space / R. Hausmann, V. Klinger // John F. Kennedy School of Government, Harvard University [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ricardohausmann.com/publications.php>.

* Грущинська Наталія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу глобальних систем сучасної цивілізації Інституту світової економіки і міжнародних відносин Національної академії наук України.